

ТМ	Г. XXXIII	Бр. 2	Стр. 689 - 694	Ниш	април - јун	2009.
----	-----------	-------	----------------	-----	-------------	-------

UDK 338.43(497.11 Мионица)

Стручни рад

Примљено: 22.3.2009.

Владана Хамовић

Бранко Михаиловић

Весна Параушић

Институт за економику пољопривреде

Београд

ПРАВЦИ ПОТЕНЦИЈАЛНИХ ИНВЕСТИЦИОНИХ УЛАГАЊА У РАЗВОЈНО ОПРЕДЕЉЕНИМ ПОЉОПРИВРЕДНИМ ДОМАЋИНСТВИМА НА ПОДРУЧЈУ ОПШТИНЕ МИОНИЦА*

Резиме

Основни фактори територијалне конкурентности из области пољопривреде указују да постоји више могућности за инвестициона улагања која су складу са могућностима и развојним потребама у општини Мионица. Ако би се испоштовали одређени предуслови за реализацију планираних инвестиционих активности у овој Општини, постоје реални изгледи да би се уложена средства на индиректан начин одразила и на значајно повећање животног стандарда локалног становништва и на унапређење општих услова животне средине у скоро свим њеним димензијама. При томе би се водило рачуна како о рационалнијем коришћењу необновљивих ресурса и продужетку њихове експлоатације, тако и о коришћењу обнављању ресурса, да њихова репродукција буде стална и довољна.

Кључне речи: природни услови, пољопривреда, инвестиције, одржив развој

Увод

Територија општине Мионица има погодне природне услове – повољан географски положај, погодне климатске услове и квалитетно земљиште, који представљају битан предуслов за развој разноврсне пољопривредне производње – сточарства, ратарства и повртар-

vladana_h@mail.iep.bg.ac.yu, brankomih@neobee.net, vparausic@sezampro.rs

* Рад је рађен у оквиру пројекта 149007 *Мултифункционална пољопривреда и рурални развој у функцији укључивања Републике Србије у Европску унију*, за период 2006-2010. година, МНТР РС

ства, воћарства и виноградарства, органске производње и осталог. Ово подручје је већ традиционално познато по најразвијенијој сточарској производњи са посебном оријентацијом на говедарство. Реке Колубара, Рибница, Топлица и Лепеница пружају пак велике могућности и за бављење рибарством, које за сада није превише заступљено.

Улагања у пољопривреду и рибарство на подручју ове Општине су у протеклом периоду била недовољна и неодговарајућа у односу на постојеће потенцијале, пре свега због ниске инвестиционе моћи целог овог подручја. Но, имајући у виду постојеће потенцијале, у наредном периоду би улагања требало ставити у функцију развоја приоритета овог рејона.

*Структура потенцијалних индивидуалних инвестиционих
улагања према резултатима обављених истраживања на
подручју Општине*

Истраживања која је током 2007. и 2008. године обавио Институт за економику пољопривреде на подручју општине Мионица обухватила су укупно 325 анкетираних домаћинстава. Од овог броја анкетираних, 216 домаћинстава је указало да има намеру да у периоду 2008-2013. година, покрене инвестициону активност и на тај начин реализује одређену пословну идеју, док 109 домаћинстава није изразило могућност, као ни жељу за инвестирањем у поменутом временском интервалу.

При томе, укупно је планирано 232 инвестиција на испитиваним газдинствима које су се односиле на следеће области привређивања:

- највећи број инвестиционих улагања је био везан за сферу сточарске производње, и то око 24% од свих планираних инвестиција намењено је куповини грла товне јунади и реконструкцији и изградњи објеката за њихов смештај;
- око 17% од укупног броја инвестиционих активности везано је за куповину грла музних крава и реконструкцију и изградњу објеката за њихов смештај;
- приближно 17% свих укупних инвестиција је везано за улагања у куповину нове механизације;
- за изградњу и опремање објеката у живинарству, као и куповину грла товне живине и кока носиља, везано је 12% инвестиционих активности;
- преосталх 30% се односи на инвестиције као што су куповина земље, подизање засада под купиним и шљивом, бављење свињарством, подизање нових пластеника и др.

Потенцијална сума свих планираних инвестиција, у анкетираним развојно опредељеним домаћинствима, износила је око 4,18 милиона евра. Структура планираних улагања, приказана је на основу приоритета, и то:

- инвестиције у објекте за смештај товне јунади и сам тов (око 25%);
- инвестиције у живинарску производњу (око 25%);
- инвестиције у објекте за држање млечних крава и њихову куповину (око 15%);
- инвестиције у куповину нове и одржавање постојеће механизације (око 12%);
- инвестиције у реализацију осталих пословних идеја (око 23%).

Према исказаним плановима, развојно опредељена домаћинства очекују већи ослонац на спољне изворе финансирања као што су кредити и подстицајна средства Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Србије, кредити Фонда за развој Републике Србије, банкарски кредити, удружена средства, итд., док би њихов приватни капитал углавном послужио за измирење неопходног сопственог учешћа.

У циљу успешне реализације пословних идеја, које планирају анкетирана развојно опредељена домаћинства на територији општине Мионица, неопходно је ургентно решавање проблема као што су:

- диспаритети цена инпута и аутпута у аграру (ниске откупне и продајне цене пољопривредних производа у односу на доста више цене потребног репроматеријала);
- несигурност пласмана пољопривредних производа;
- лоше мере аграрне политике – поготово у сфери субвенција;
- лоша односно неповољна кредитна политика;
- недостатак радне снаге;
- застарела и некавалитетна механизација;
- застарела сеоска инфраструктура и сл.

У контексту горе наведеног, намеће се потреба упућивања одређених сугестија и предлога ресорном Министарству, а оне се највећим делом односе на:

- решавање проблема великог диспаритета цена у пољопривреди;
- снажнију кредитну подршку аграру;
- бољу комуникацију између ресорног Министарства и пољопривредних произвођача (са акцентом на регистрована пољопривредна газдинства, као и остале пољопривреднике у циљу успешног окончања процеса уписа у Регистар преосталих пољопривредних газдинстава);
- квалитетније мере аграрне политике (у сфери подстицајних средстава, субвенција и регреса);
- строжу контролу коришћења свих облика наменски додељених средстава (са посебним акцентом на средства која су добијена бесповратно);
- олакшано администрање у аграру и др.

У пракси се инвестициони пројекти могу финансирати на више начина, како из појединачних извора, тако и њиховом комбинацијом. Прибављањем финансијских средстава на један од горе наведених начина, потенцијални инвеститори на територији општине Мионица могу обезбедити трајне и повремене изворе финансирања, који би омогућили остварење планиране инвестиционе активности, а тиме и појединачне развојне циљеве.

Начини и извори инвестирања

Развој и пораст производних капацитета и производње налазе се у функционалној међузависности са инвестицијама и то по правилу са оним делом инвестиција који се усмерава у основна средства. Међутим, међузависност инвестиција, са једне, и процеса репродукције и привредног развоја са друге стране, није у свим условима једнаког интензитета. Колики ће допринос инвестиције дати несметаном одвијању друштвене репродукције и адекватној динамици привредног развоја зависи од низа фактора, као што за реализацију планираних програма развоја објективно могу бити сметња недовољна инвестициона средства и недостатак реалних развојних програма и нефункционисање и неспособљеност, тзв. "локалних акционих група" за пројектовање, примену и праћење конкретних развојних акција.

Имајући у виду *начине и изворе финансијских средстава* за реализацију инвестиционих планова као што су самофинансирање, кредитирање домаћих и страних банака, заједничка улагања домаћег и страног партнера, концесионо улагање, донације, средства Републичког фонда за развој, и остало, највећи део предстојећих потребних активности је из домена привредних делатности које морају да остварују конкретни привредни субјекти из Општине. Значајну улогу при томе требало би да имају они пољопривредни произвођачи, који се определе да развијају сопствено пољопривредно газдинство, што је битно за потпуније коришћење постојећих природних потенцијала и људског ресурса.

Људски фактор као важан покретачки ресурс

Да би се и реализовали планирани инвестициони планови и активирали постојећи природни услови и извори, као и ресурси које је створио човек, веома важан и пресуђујући фактор је управо *људски фактор*, као основни ресурс и покретач сваке свесне активности. У комбинацији људског фактора са природним условима и изворима, и већ створеним добрима, у свакој средини је потребно одабрати најповољнију варијанту развоја. На онима је, који ће у датом тренутку одлучивати о избору одређене стратегије развоја, да имају на уму да тај избор мора да потврди у датим условима и најбоље ефе-

кте, и то у погледу раста друштвеног производа, од чије висине зависи задовољавање бројних потреба појединца, породице и друштва, домаћинског односа према коришћењу расположивих ресурса, затим о што рационалнијем коришћењу необновљивих ресурса и продужетку њихове експлоатације; и о коришћењу и обнављању ресурса тако да њихова репродукција буде стална и довољна. Уз то би се обезбедила и стална брига о очувању животне средине, јер поштовање прописа у овој области, је не само нормативна, него пре свег људска и генерацијска обавеза.

Но, у сваком случају ако би се испоштовали одређени предуслови за реализацију инвестиционих активности у општини Мионица, постоје реални изгледи да би се та новчана средства на индиректан начин одразила и на значајно повећање личног животног стандарда локалног становништва и унапређење општих услова животне средине, у скоро свим њеним димензијама. Повећање реалних зарада запослених, односно профита предузетника, допринело би стварању нових навика код становништва и расту локалне тражње за квалитетнијим производима и услугама. Будући да се територија као систем налази у сталној еволуцији, не само под утицајем ендогених фактора и процеса развоја, већ и услед променљивих и тешко предвидљивих фактора окружења, који би предвидели и потребе за интервенцијама, у смислу евентуалног преусмеравања програма, пројеката и других активности у циљу даљег развоја.

Одрживи развој – суштина квалитета живота

Данас се *одрживи развој* посматра кроз способност унапређења квалитета живота и његово одржавање за будуће генерације које произилазе из три основна фактора – животне средине, економије и друштва. Развијене индустријске земље у сам врх својих развојних приоритета стављају "здравље и знање" и то дефинишу као суштину квалитета људског живота, из разлога што у Европи још увек већи део становништва живи на територији која представља рурално подручје, и Европска унија константно посвећује посебну пажњу концепту руралног развоја, а нова сазнања и информације данас представљају кључни фактор развоја.

Имајући то у виду као и дефинитивно опредељење Републике Србије да се што пре укључи у европске интеграционе токове, да прати структуру нових захтева и услова који се постављају пред потенцијалне земље чланице, јасно је да је неопходно извршити одређена прилагођавања прописима Еуропске уније. То пре захтева брзо реаговање у многим доменима, а најпре у правној регулативи, приступу производњи, усвајању и примени нових технологија, креирању стратегије развоја у свим областима пољопривредне производње, односно у целом пољопривредном и прехрамбеном сектору.

Закључак

Судећи по основним факторима територијалне конкурентности из области пољопривреде, постоји више могућности за инвестициона улагања која су складу са могућностима и развојним потребама у општини Мионица. Ако би се испоштовали одређени предуслови за реализацију планираних инвестиционих активности у овој Општини, постоје реални изгледи да би се уложена средства на индиректан начин одразила и на значајно повећање животног стандарда локалног становништва и на унапређење општих услова животне средине у скоро свим њеним димензијама. При томе би се водило рачуна како о рационалнијем коришћењу необновљивих ресурса и продужетку њихове експлоатације, тако и о коришћењу обнављању ресурса, да њихова репродукција буде стална и довољна.

Литература

- Институт за економику пољопривреде из Београда, 2008, *Резултати истраживања спроведеног у развојно опредељеним домаћинствима на територији општине Мионица у 2007. и 2008. години*, ИЕП, Београд.
- Институт за економику пољопривреде, *Стратегија развоја општине Мионица у периоду 2008-2013. године*, ИЕП, Београд, 2008.

Vladana Hamović, Branko Mihailović, Vesna Paraušić, Belgrade

POTENTIAL INVESTMENT TRENDS IN DEVELOPMENTALLY INCLINED HOUSHOLDS ON TERRITORY OF MIONICA MUNICIPALITY

Summary

Main factors of territorial competitiveness in area of agriculture show that there are several possibilities for investment in accordance with options and developmental needs in municipality of Mionica. If certain preconditions for realization of planned investment activities in this municipality are duly considered, practical perspectives are that invested funds would indirectly reflect in significant increase in life standard of local population and improvement of general living conditions in all of it's dimensions. At the same time, more rational usage of non-renewable resources would be considered, as well as continuation of exploitation and proper use and recovery of those sources, so that their reproduction stays permanent and sufficient.

Key Words: Prince Natural Conditions, Agriculture, Investment, Sustainable Development